Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Padomes regulai, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 708/2007 par svešzemju un vietējā areālā nesastopamu sugu izmantošanu akvakultūrā"

COM(2009) 541 galīgā redakcija – 2009/0153 (CNS)

(2010/C 354/21)

Ziņotājs: ***Valerio SALVATORE* kgs**

Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 37. pantu 2009. gada 11. novembrī un Eiropas Parlaments saskaņā ar LESD 43. panta 2. punktu 2010. gada 5. martā nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"*Priekšlikums Padomes regulai, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 708/2007 par svešzemju un vietējā areālā nesastopamu sugu izmantošanu akvakultūrā*"

COM (2009) 541 galīgā redakcija — 2009/0153 (CNS).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2010. gada 25. februārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 461. plenārajā sesijā, kas notika 2010. gada 17. un 18. martā (17. marta sēdē), ar 130 balsīm par un 3 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. **Secinājumi un ieteikumi.**

1.1. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) atbalsta grozījumus Regulā (EK) Nr. 708/2007 par svešzemju un vietējā areālā nesastopamu sugu izmantošanu akvakultūrā, ņemot vērā jaunākos zinātnes sasniegumus, tostarp Sestās pamatprogrammas finansētā projekta *IMPASSE* saskaņotas rīcības rezultātus.

1.2. Arī Komiteja cer, ka tiks īstenots regulā norādītais divkāršais mērķis: pēc iespējas samazināt riska pakāpi saistībā ar svešzemju un vietējā areālā nesastopamu sugu audzēšanu un atvieglot nozares dalībniekiem apgrūtinošo administratīvo praksi. Birokrātiskais slogs ir saistīts ar valstu atļauju iegūšanu, kas ir vajadzīgas akvakultūras platībām, kurās audzē svešzemju un vietējā areālā nesastopamas sugas.

1.3. Šajā sakarā primāra ir platību bioloģiskās drošības nodrošināšana. Tādēļ ir jāveic atbilstoši pasākumi: a) transportēšanas laikā, b) piemērojot precīzi definētus protokolus akvakultūras saņēmējā platībā un c) ievērojot atbilstošas procedūras līdz pat zvejas produktu nonākšanai patēriņā.

1.4. Šajā sakarā slēgto akvakultūras platību jaunā definīcija ir labi strukturēta un atbilst projekta *IMPASSE* rezultātiem, tomēr izmantotā ļoti tehniskā valoda varētu būt par iemeslu ne vienmēr pareizai interpretācijai. Lai piemērošanas posmā novērstu iespējamās neskaidrības, jauno regulu vajadzētu papildināt ar skaidru norādi, ka slēgtās akvakultūras platības par tādām uzskatāmas, ja tās atrodas uz sauszemes.

1.5. Jaunajā regulā ir arī noteikts, ka slēgtajās akvakultūras platībās to applūšanas gadījumā jānovērš audzētu svešu sugu vai bioloģiskā materiāla nokļūšana atklātos ūdeņos. Šajā sakarā vajadzētu noteikt drošības attālumu starp minētajām platībām un atklātajiem ūdeņiem atkarībā no platības veida, atrašanās vietas un konfigurācijas.

1.6. Tā kā ūdens nav vienīgais riska faktors nokļūšanai savvaļā, līdzīgā veidā jānodrošina visas sistēmas slēgto akvakultūras platību aizsardzībai pret plēsīgajiem dzīvniekiem, kas var izplatīt audzētās sugas.

1.7. Visbeidzot, Komiteja piekrīt pieņēmumam, ka transportēšana no slēgtas akvakultūras platības uz atklātu akvakultūras platību nav uzskatāma par parastu transportēšanu. Šajā sakarā Komiteja iesaka papildināt: ja ražošanas cikls to atļauj, būtu vēlams slēgtas akvakultūras platības pārvaldīt un apsaimniekot šķirti no atklātām akvakultūras platībām, lai mazinātu katru iespējamo ūdens ekosistēmu piesārņojuma risku.

2. **Ievads.**

2.1. Sakarā ar pieaugošo pieprasījumu pēc zvejas produktu olbaltumvielām un nozvejas samazināšanos, ko izraisa pārmērīga jūru un iekšējo ūdeņu izmantošana, akvakultūra var sniegt pozitīvu ieguldījumu, lai apmierinātu pieaugošo pieprasījumu pēc šādiem pārtikas produktiem. Pēdējās trijās desmitgadēs pasaules līmenī ir konstatēts akvakultūras ražošanas apjoma pieaugums par 11 % gadā (*Naylor & M. Burke,* 2005) ([1]).

2.2. Šādos apstākļos svešzemju vai vietējā areālā nesastopamu sugu ieviešana un audzēšana Eiropā ir stingri atbalstāma no ekonomisko un tirdzniecības interešu aspekta. Tomēr minētajām interesēm jāatbilst ekosistēmu aizsardzības mērķiem, jo tās ir potenciāli neaizsargātas pret šādu darbību nepareizu veikšanu.

2.3. Svešzemju sugu ieviešana ir viens no galvenajiem traucējumiem, ko ūdens ekosistēmām rada cilvēks, un uzreiz aiz dabisko biotopu iznīcināšanas tas ir bioloģiskās daudzveidības izzušanas otrais cēlonis. Visās ekosistēmās pastāv smalks, lēnas evolūcijas rezultātā izveidojies līdzsvars, kas ļauj katram organismam mijiedarboties ar savu vidi, veidojot virkni attiecību ar telpu, kurā tas atrodas, kā arī ar citiem klātesošajiem organismiem. Šādā situācijā katram organismam ir sava precīzi noteikta loma un sava konkrēta ekoloģiskā niša. Interesanti ir arī pētīt klimata pārmaiņu ietekmi uz ūdens sugu migrāciju dažādās ūdens vidēs.

2.4. Kad kāda svešzemju suga kļūst par jaunas kopienas sastāvdaļu, tā mijiedarbojas ar tur jau esošām sugām un tādējādi var neprognozējami iztraucēt iepriekš iedibināto līdzsvaru. Jaunie iemītnieki var būt plēsoņas un konkurēt ar vietējām sugām par barību un telpu, tie var pārnēsāt jaunus parazītus un citus patogēnus organismus no to izcelsmes valsts vai arī sakrustoties ar vietējām sugām.

2.5. Tāpēc ir jānosaka slēgto akvakultūras platību galvenās iezīmes: fiziskas barjeras esamība starp savvaļas un saimniecībās audzētajiem organismiem, cieto atkritumu apstrāde, mirušo organismu pienācīga izvākšana, ieplūstošā un izplūstošā ūdens kontrole un apstrāde.

3. **Vispārīgas piezīmes.**

3.1. Jo vairāk samazinās kontroles sistēmas, jo vairāk palielinās risks, ka svešzemju un vietējā areālā nesastopamas sugas var izkļūt no audzēšanas platībām. Slēgtās sistēmas, kurās akvakultūru ierobežo drošas, ar fiziskām un ķīmiskām barjerām aizsargātas struktūras, mazina izkļūšanas risku. Savukārt ekstensīvām atklātām akvakultūras platībām ir zemāks drošības līmenis, un tās dažkārt arī neapzināti veicina ievesto sugu izplatīšanu dabiskajā vidē.

3.2. Tiek lēsts, ka aptuveni 20 % no vietējai videi neraksturīgajām sugām audzē atklātās sistēmās, bet intensīvās slēgtās sistēmās — mazāk nekā 10 %; savukārt gan slēgto, gan atklāto platību attīrīšanas posmos dažos gadījumos (divvārstuļu moluski) dzīvi dzīvnieki uz laiku tiek pārvietoti, arī lielos attālumos, un ar to saistīts liels izplatīšanās risks (*IMPASSE*) ([2]).

3.3. Esošajās slēgtajās sistēmās izmanto dažādas tehnoloģijas ieplūstošā un izplūstošā ūdens attīrīšanai. Tomēr visās sistēmās ir paredzēta fiziska nodalīšana starp akvakultūru un dabīgajām ūdens ekosistēmām. Neraugoties uz to, minēto audzēšanas tehnoloģiju ātrā attīstība un pārmaiņas dažādajās akvakultūras sistēmās ir mudinājušas Padomi izstrādāt šajā atzinumā izskatāmo regulu.

3.4. Ar Regulu (EK) Nr. 708/2007 ir izveidota sistēma, ar kuru reglamentē akvakultūras praksi attiecībā uz svešzemju sugām un vietējā areālā nesastopamām sugām, lai izvērtētu un pēc iespējas samazinātu šo sugu iespējamo ietekmi uz ūdens dzīvotnēm. Regulā ir noteikts, ka valsts līmenī ir jāizveido atļauju izsniegšanas sistēma.

3.5. Minētās atļaujas netiek pieprasītas gadījumos, kad slēgtajās akvakultūras platībās ir nodrošināta audzēšanas bioloģiskā drošība. Lai samazinātu risku, ir jāveic atbilstoši pasākumi transportēšanas laikā, jāpiemēro precīzi definēti protokoli akvakultūras saņēmējā platībā un jāievēro atbilstošas procedūras līdz pat zvejas produktu nonākšanai patēriņā.

3.6. Slēgto akvakultūras platību jaunajā definīcijā atbilstoši ir ņemti vērā projekta *IMPASSE* rezultāti, tomēr tajā vajadzētu iekļaut skaidru atsauci uz faktu, ka slēgtās akvakultūras platības par tādām uzskatāmas, ja tās atrodas uz sauszemes.

3.7. Komiteja pilnībā atbalsta jaunajā regulā paredzēto mērķi novērst cieto atkritumu vai audzēto sugu (vai to daļu) izvadīšanu atklātos ūdeņos. Tomēr, ņemot vērā notekūdeņu filtrēšanas un attīrīšanas nozares ievērojamo tehnoloģisko attīstību, jāatceras, ka bioloģiskās drošības prioritāti var īstenot ar dažādām sistēmām: ķīmisku, bioloģisku, vai arī tās kombinējot.

([1]) *Naylor, R. & M. Burke* (2005). *Aquaculture and Ocean Resources: Raising Tigers of the Sea. Annual Review of Environment and Resources.* 30:185–218.

([2]) *IMPASSE* projekts No 44142. *D1.3. Deliverable 3.1. Review of risk assessment protocols associated with aquaculture, including the environmental, disease, genetic and economic issues of operations concerned with the introduction and translocation of species.* (*Gordon H. Copp, Esther Areikin, Abdellah Benabdelmouna, J. Robert Britton, Ian G. Cowx, Stephan Gollasch, Rodolphe E. Gozlan, Glyn Jones, Sylvie Lapègue, Paul J. Midtlyng, L. Miossec, Andy D. Nunn, Anna Occhipinti Ambrogi, S. Olenin, Edmund Peeler, Ian C. Russell, Dario Savini*). 2008. gads, 14. lpp. http://www.hull.ac.uk/hifi/IMPASSE/wp3d1.pdf.

4. **Īpašas piezīmes.**

4.1. Lai izvairītos no ūdens ekosistēmu visu veidu piesārņojuma riska, jānosaka svešzemju un vietējā areālā nesastopamu sugu ieviešanas un pārvietošanas atbilstoši uzraudzības un kontroles pasākumi. To ir iespējams panākt tikai, izstrādājot, pieņemot un ieviešot atbilstošus starptautiskus prakses un procedūru kodeksus.

4.2. Tā kā ūdens nav vienīgais riska faktors nokļūšanai savvaļā, jānodrošina visas sistēmas, kas nepieciešamas slēgto akvakultūras platību aizsardzībai pret plēsīgajiem dzīvniekiem, sevišķi putniem, kuri audzētās sugas var izplatīt dabā.

4.3. Turklāt ir vēlams slēgtas akvakultūras platības pārvaldīt un apsaimniekot šķirti no atklātām akvakultūras platībām, lai mazinātu katru iespējamo ūdens ekosistēmu piesārņojuma risku.

4.4. Komiteja atbalsta lēmumu uzticēt dalībvalstīm atbildību par tajās esošo slēgto akvakultūras platību saraksta regulāru atjaunināšanu tīmekļa vietnē, nodrošinot to maksimālu atklātumu, lai palielinātu gan nozares dalībnieku, gan vietējo interešu pārstāvju atbildību par audzētavu pareizu apsaimniekošanu.

Briselē, 2010. gada 17. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas priekšsēdētājs

Mario SEPI